

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till
Expertgruppen för biståndsanalys
(UD 2013:01)

Dir.
2016:71

Beslut vid regeringssammanträde den 21 juli 2016

Den förra regeringen beslutade den 31 januari 2013 att inrätta en kommitté i form av en expertgrupp med uppdrag att kontinuerligt utvärdera och analysera Sveriges internationella bistånd för att på så vis utveckla biståndet och bygga upp en långsiktig kunskapsbas av hög kvalitet (dir. 2013:11). Kommittén har tagit namnet Expertgruppen för biståndsanalys. Utifrån de behov som regeringen ser och erfarenheter som dragits sedan expertgruppens tillkomst önskar regeringen nu förtydliga uppdraget. Dessa tilläggsdirektiv ersätter i sin helhet tidigare direktiv.

Sammanfattning

Expertgruppen ska kontinuerligt utvärdera och analysera Sveriges internationella bistånd, och därigenom bidra till kunskap som grund för regeringens utveckling och styrning av biståndet. Expertgruppen ska beställa eller genomföra samt kommunicera utvärderingar, analyser och studier av hög kvalitet avseende biståndets genomförande, resultat och effektivitet. Expertgruppen ska ha en oberoende ställning i relation till det som den granskar och ska självständigt svara för val av studier och för kvalitet.

Välgrundade beslut kräver kunskap

Regeringen vill att biståndet ska baseras på kunskap om dess genomförande och effekter och om vad som bidrar till att förbättra levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Regeringen behöver relevanta underlag av hög kvalitet i form av utvärderingar, studier, analyser m.m. för att kunna fatta välgrundade beslut och utveckla styrningen av biståndet. Det kan vara t.ex. för att utveckla styrningen av en myndighet i syfte att säkerställa att politiken genomförs på ett effektivt sätt eller för att ompröva och reformera eller utveckla politikens inriktning. Underlagen bör belysa vilka faktorer som bidrar till framgångsrika biståndsinsatser liksom vilka faktorer som motverkar sådana. Dessa underlag kan även vara av intresse för riksdagen, biståndsintressenter och en bredare allmänhet.

Biståndet utvärderas löpande av biståndsmyndigheter, genomförare och andra länders biståndsgivare. Sådan utvärdering är främst inriktad på att möta organisationernas egna behov och avser till stor del enskilda projekt och program. Regeringen ser även ett behov av utvärdering av bredare policykaraktär som kan ligga till grund för utveckling av biståndet och biståndspolitik. För att stärka trovärdigheten behövs dessutom, såsom framhålls i propositionen Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122), utvärdering av en aktör som är oberoende i förhållande till verksamheten.

Utöver utvärdering finns en omfattande forsknings- och analysverksamhet på området, såväl i Sverige som internationellt, med expertis vid exempelvis universitet och högskolor, forskningsinstitut, tankesmedjor, bilaterala och multilaterala biståndsinstitutioner och organisationer i samarbetsländerna. Resultaten från sådan analys- och forskningsverksamhet bör göras mer tillgängliga och i större utsträckning kunna användas som stöd för regeringen i dess styrning och utveckling av biståndet. Erfarenheter från andra politikområden visar på värdet av ett forum för möten mellan forskning och politik där en hög grad av oberoende förenas med närhet till beslutsfattande.

Uppdraget

Expertgruppens uppdrag är att kontinuerligt utvärdera och analysera Sveriges internationella bistånd, och därigenom bidra till kunskap som grund för utveckling av biståndet. Verksamheten ska bidra till regeringens utveckling och styrning av biståndet men kan även vara av intresse för biståndsaktörer i Sverige och internationellt inklusive i samarbetsländer, riksdagen, medierna och för den svenska allmänheten.

En central del av uppdraget är bedömning av det svenska biståndet med avseende på relevans, måluppfyllelse, effekter, hållbarhet, kostnadseffektivitet, och andra kvaliteter. Detta kan bygga på såväl befintlig kunskap från forskning och utvärdering som på datainsamling och analys initierad av expertgruppen.

Expertgruppen ska

- beställa eller genomföra utvärderingar, analyser och studier av biståndets genomförande, resultat och effektivitet,
- självständigt ange riktlinjer och metoder för verksamheten, prioritera studieområden och teman, besluta om vilka utvärderingar, analyser och studier som ska genomföras och besluta om publicering,
- säkerställa kvalitet i analys- och utvärderingsverksamheten, varvid OECD-DAC:s principer och kvalitetsstandarder för biståndsutvärdering bör utgöra en vägledning när så är tillämpligt,
- aktivt sprida lärdomar, slutsatser och rekommendationer från genomförda studier till relevanta målgrupper på lämpligt sätt.

Expertgruppen ska stärka den sammantagna analys- och utvärderingsverksamheten på området genom att komplettera annan sådan verksamhet och särskilt fokusera på frågor och studieområden där dess oberoende ställning har ett tydligt mervärde. Studierna ska avse frågor som är strategiskt viktiga för biståndet och biståndspolitiken.

Expertgruppen har möjlighet att delta i, eller bidra till, utvärderingar gemensamt med andra aktörer i enlighet med

inriktningen av dessa direktiv.

Expertgruppens arbete ska omfatta den verksamhet som bedrivs inom ramen för biståndsbudgeten, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, eller frågor av relevans för detta.

Expertgruppens organisation och kompetens

Expertgruppen ska bestå av högst tio ledamöter. Till de utvärderingar, analyser och studier som expertgruppen låter genomföra ska det normalt knytas referensgrupper bestående av personer med relevant sak- och metodkunskap.

Expertgruppen ska ha tillgång till ett kansli för det löpande arbetet, inklusive ta fram och konkretisera förslag till studier, engagera externa rapportförfattare, samordna arbetet under studiernas genomförande, medverka till kommunikering av genomförda studier och andra uppgifter som krävs för fullgörande av uppdraget.

Expertgruppen med dess kansli ska ha en utvecklad förmåga att bedriva omvärldsanalys och göra egna analyser. Den ska även ha en utpräglad beställarkompetens och snabbt kunna ta till vara externt producerad kunskap, bedöma kvaliteten i denna och omsätta den i underlag som är relevanta för beslutsfattare i deras ställningstaganden. Beställarkompetensen bör omfatta förståelse för regeringens behov, förmåga att formulera relevanta frågor, kunskap om var rätt kompetens finns tillgänglig och kapacitet att kontraktera och upphandla denna. Expertgruppen ska ha hög kapacitet att analysera och föra samman kunskap som produceras av olika aktörer, göra synteser, dra slutsatser och presentera rekommendationer.

Arbetsformer och redovisning

Expertgruppen och personer som anlitas för att genomföra studier ska ha en oberoende ställning i relation till det som granskas.

Det bör normalt vara rapportförfattarna som svarar för innehåll, slutsatser och rekommendationer i rapporterna.

Expertgruppen kan även framföra egna slutsatser och rekommendationer.

Expertgruppen och dess kansli ska etablera kontakter med forskningsutförare och biståndsintressenter såväl i Sverige som i andra länder, inklusive OECD-DAC. För att säkerställa relevans och strategisk användning av förvaltningens samlade utvärderingsresurser på biståndsområdet ska expertgruppen föra en dialog med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet), Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (Sida), Statskontoret, Riksrevisionen och andra relevanta aktörer, såsom statliga myndigheter, arbetsmarknadens parter och civilsamhällsorganisationer.

Expertgruppens arbete ska präglas av största möjliga öppenhet. De rapporter expertgruppen låter publicera ska tillgängliggöras på expertgruppens webbplats och på www.openaid.se. Expertgruppen bör vidare, utöver på svenska, publicera rapporter på engelska i syfte att skapa förutsättningar för dialog och samarbeten med aktörer i andra länder.

Redovisning av slutsatser sker kontinuerligt i de rapporter som publiceras. Senast den 31 mars varje år ska expertgruppen även lämna en rapport som sammanfattar innehåll och slutsatser av de utvärderingar, analyser och studier som publicerats föregående år.

Expertgruppen ska löpande hålla Regeringskansliet informerat om hur arbetet fortskrider och två gånger per år redovisa pågående och planerad verksamhet för regeringens återkoppling.

Kommande översyn

Verksamheten bör ses som långsiktig. Regeringen avser att under 2018 se över den som grund för beslut om fortsättning. Viktiga aspekter att ta ställning till blir bl.a. hur denna typ av verksamhet kan organiseras på bästa sätt för att säkerställa kvalitet, relevans, effektivitet, användbarhet och oberoende.

(Utrikesdepartementet)